

Briuselis, 2025 m. lapkričio 27 d.
(OR. en)

15278/25

SOC 770
EMPL 508
EDUC 435
ECOFIN 1505

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. lapkričio 25 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 959 final
Dalykas:	Rekomendacija TARYBOS REKOMENDACIJA dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 959 final.

Pridedama: COM(2025) 959 final

Strasbūras, 2025 11 25
COM(2025) 959 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2017 m. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtas Europos socialinių teisių ramstis¹ yra aukštynkryptės darbo ir gyvenimo sąlygų konvergencijos ES kelrodis. Pagal jo pirmąjį principą, „*kiekvienas turi teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kad galėtų išsaugoti ir įgyti įgūdžius, leidžiančius visavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir sėkmingai įveikti permainas darbo rinkoje*“;
- (2) 2025 m. sausio mėn. Komisijos priimta konkurencingumo kelrodyje² išdėstytos ES ekonomikos dinamiškumo atkūrimo ir augimo skatinimo veiksmų gairės. Įgūdžių skatinimas laikomas itin svarbiu veiksmu, pripažįstant, kad aukštos kvalifikacijos darbo jėga yra Europos ekonomikos pagrindas, našumo, inovacijų ir kokybiškų darbo vietų varomoji jėga ir sąžiningos žaliosios bei skaitmeninės pertvarkos veiksnys. 2025 m. kovo mėn. Komisija priėmė Komunikatą dėl įgūdžių sąjungos³, kuriame pabrėžiamas itin svarbus žmogiškojo kapitalo ir į ateitį orientuotų įgūdžių vaidmuo didinant Sąjungos konkurencingumą ir strateginį savarankiškumą, stiprinant pasirengimą ir remiant tvarų klestėjimą. 2025 m. Komisija taip pat paskelbė du komunikatus dėl dirbtinio intelekto (DI), kuriuose pabrėžiama, kad tiek žmonėms, tiek įgūdžiams tenka labai svarbus vaidmuo^{4,5};
- (3) kaip pripažįstama Įgūdžių sąjungoje⁶, integruotas požiūris į politikos koordinavimą ir sustiprinta daugiašalė priežiūra per Europos semestrą yra būtinų struktūrinių darbo rinkų, švietimo ir mokymo sistemų ir investicijų į žmogiškojo kapitalo plėtrą reformų pagrindas, kartu atsižvelgiant ir į kartų tarpusavio teisingumą. Todėl šia rekomendacija dėl žmogiškojo kapitalo siekiama papildyti valstybių narių užimtumo politikos gaires. Joje nustatytos ES bendro intereso sritys. Kai aktualu kiekvienos valstybės narės

¹ [OL C 428, 2017 12 13, p. 10](#)

² 2025 m. sausio 29 d. Komisijos komunikatas „ES konkurencingumo kelrodis“ (COM(2025) 30 *final*).

³ 2025 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatas „Įgūdžių sąjunga“ (COM(2025) 90 *final*).

⁴ 2025 m. balandžio 9 d. Komisijos komunikatas „DI žemyno veiksmų planas“ (COM(2025) 165 *final*).

⁵ 2025 m. spalio 8 d. Komisijos komunikatas „DI taikymo strategija“ (COM(2025) 723 *final*), kuriame siūlomi sektoriniai ir tarpsektoriniai veiksmai, be kita ko, susiję su raštingumu dirbtinio intelekto srityje, kvalifikacijos kėlimu bei perkvalifikavimu ir su įgūdžių stebėseną bei analize, siekiant padidinti DI diegimą pagrindinėse pramonės šakose ir viešajame sektoriuje;

⁶ Pagal Tarybos rezoliuciją dėl švietimo ir mokymo Europos semestro kontekste: informacija pagrįstų debatų dėl reformų ir investicijų užtikrinimas (2020/C 64/01).

atžvilgiu, šios sritys vėliau bus analizuojamos šalių ataskaitose ir gali būti aptariamoms konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose, pateiktose per Europos semestro ciklą. Šie susirūpinimą keliantys klausimai taip pat turi svarbų teritorinį aspektą, nes visoje Europoje esama didelių teritorinių įgūdžių ir investicijų į žmogiškąjį kapitalą skirtumų;

- (4) valstybės narės pagal SESV 150 straipsnį įsteigtame Užimtumo komitete kasmet nagrinėja visus su rezultatais ES užimtumo srityje susijusius aspektus, atsižvelgdamos į bendrą metinę ataskaitą dėl užimtumo padėties Sąjungoje ir dėl užimtumo gairių įgyvendinimo (SESV 148 straipsnio 5 dalis) ir į informaciją, gautą iš valstybių narių metinių pažangos ataskaitų (kurios taip pat naudojamos SESV 148 straipsnio 3 dalies tikslais);
- (5) ES nuolat trūksta darbuotojų ir įgūdžių. Stygius yra gana didelis visose valstybėse narėse, regionuose, sektoriuose ir daro poveikį visų dydžių įmonėms. Laisvų darbo vietų Europos Sąjungoje rodiklis – darbo jėgos trūkumo vertinimo rodiklis – tebėra aukštas ir panašus į iki pandemijos buvusį lygį – 2,2 proc. (2025 m. I ketv.)⁷. Kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas taip pat trukdo investicijoms ir inovacijoms: 68 proc. vidutinių įmonių nurodė, kad 2023 m. įgūdžių trūkumas buvo rimta problema⁸, o 77 proc. įmonių nurodė, kad 2024 m. įgūdžių trūkumas buvo kliūtis ilgalaikėms investicijoms⁹;
- (6) visoje ES labai trūksta tam tikrų sektorių ir profesijų darbo jėgos ir įgūdžių. 2024 m. ES labiausiai trūkstamos profesijos buvo susijusios su gamybos ir statybos techniniais profiliais (įskaitant suvirintojus, pastatų ir kitokius elektrikus, santechnikus ir vamzdynų montuotojus, skardininkus), sveikatos priežiūros profesijomis (slaugos specialistai, bendrosios praktikos gydytojai ir gydytojai specialistai, sveikatos priežiūros padėjėjai ir fizioterapeutai; apskaičiuota, kad 2022 m. EBPO šalyse trūko 1,2 mln. gydytojų, slaugytojų ir akušerių¹⁰). Be to, tik 12 proc. ES ūkininkų yra jaunesni nei 40 metų, o tai gali kelti pavojų ES apsirūpinimui maistu. Transporto sektoriuje taip pat labai trūksta visų rūšių transporto kvalifikuotų specialistų (sunkiųjų sunkvežimių, sunkvežimių, autobusų ir tramvajų vairuotojų, taip pat jūrininkų, visų pirma aukštesnio rango laivo įgulos narių)^{11,12}. Taip pat labai trūksta IRT specialistų, statybos inžinierių ir pedagoginių darbuotojų. IRT specialistai sudarė tik 4,8 proc. darbo jėgos, t. y. gerokai mažiau nei 2030 m. skaitmeninio dešimtmečio tikslas – 10 proc., o lyčių nelygybė buvo didelė. Kalbant apie žaliąją pertvarką, daugelyje valstybių narių nustatytos 24 trūkstamos profesijos, įskaitant darbininkus izoliuotojus, statybos inžinierius ir oro kondicionavimo bei šaldymo mechanikus (14 valstybių narių), civilinės inžinerijos technikus (12 valstybių narių) ir stogdengius (11 valstybių narių). Europai reikės plėtoti pajėgumus, susijusius su pagrindinėmis žiedinėmis užduotimis, kurias reikia pritaikyti pereinant nuo linijinių prie žiedinių sistemų ir rinkų. Šie įgūdžiai yra visų lygių – nuo architektų ir inžinierių iki atliekų surinkėjų ir rūšiuotojų;
- (7) technologinė pažanga ir žaliaji bei skaitmeninė pertvarka dar labiau padidins naujų įgūdžių paklausą, esamą trūkumą ir neatitiktį. Didėjant DI, atsinaujinančiųjų išteklių

⁷ 2013–2019 m. vidutinis laisvų darbo vietų rodiklis buvo 1,7 proc.

⁸ „Eurobarometro“ apklausa Nr. 537, 2023 m. lapkričio mėn.

⁹ [2024 m. EIB investavimo apklausa. Europos Sąjungos apžvalga.](#)

¹⁰ [Europos Komisijos ir EBPO ataskaita „Health at a Glance: Europe 2024“.](#)

¹¹ [EURES ataskaita „Report on labour shortages and surpluses 2024“.](#)

¹² [Jūrininkai. Mobilumas ir transportas. Europos Komisija](#)

energijos technologijų, biotechnologijų, gynybos, kosmoso ir saugumo poreikiams, taip pat sudėtingos duomenų analitikos mastui, auga gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) specialistų paklausa;

- (8) 2025 m. skaitmeninio dešimtmečio padėties ataskaitoje pabrėžiama, kad atotrūkis tarp darbo rinkos poreikių ir specialistų paklausos toliau didėja, ypač tokiose srityse kaip DI, kibernetinis saugumas, duomenų analizė ir puslaidininkių technologijos. Iki 2027 m. ES reikės 6,2–7 mln. su DI susijusių darbuotojų, o apie 60 proc. darbo jėgos bus reikalingi DI įgūdžiai¹³. Kibernetinio saugumo srityje nustatytas maždaug 300 000 specialistų trūkumas, o puslaidininkių srityje, atsižvelgiant į dabartines tendencijas, reikės pašalinti beveik 100 000 naujų specialistų trūkumą. Iš valstybių narių nacionalinių veiksmų gairių matyti, kad vis daugiau dėmesio skiriama skaitmeniniam švietimui ir mokymuisi visą gyvenimą, tačiau pastangos tebėra fragmentiškos ir nevienodos, o žemos kvalifikacijos ir nepakankamai atstovaujамų grupių informavimo veikla yra ribota. Prognozės rodo, kad be aktyvesnių bendrų veiksmų ir tvarių investicijų ES skaitmeninių įgūdžių tikslų nepasieks¹⁴;
- (9) nuo 2023 m. palaipsniui daugėjo restruktūrizavimo atvejų ir buvo planuotai naikinama vis daugiau darbo vietų. Įvairūs restruktūrizavimo atvejai ir trumpalaikiai pokyčiai padėjo geriau suprasti, kad reikia imtis skubių veiksmų. 2024 m. visoje ES pagal planus panaikinta maždaug 65 000 darbo vietų, daugiausia konkrečiuose sektoriuose ir regionuose¹⁵. Labiausiai paveikta automobilių pramonė, telekomunikacijos ir pašto paslaugos. 2019–2024 m. automobilių gamybos sektoriuje visoje ES panaikinta maždaug 240 000 darbo vietų¹⁶. Europos plieno sektorius taip pat patiria vis didesnį spaudimą: 2024 m. panaikinta 18 000 darbo vietų, o chemijos sektoriuje 2023 ir 2024 m. – maždaug 15 000 darbo vietų. Tai kelia ypač didelį susirūpinimą, atsižvelgiant į itin svarbų sektoriaus vaidmenį gynybos ir kosmoso pajėgumų kūrimo srityje. Apskritai neigiamą poveikį darbo rinkai daro prekybos srautų sutrikdymas, sumažėjusi pasaulinė paklausa ir didesni energijos kaštai;
- (10) tikimasi, kad dėl poveikį užimtumo augimui darančio perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos iki 2030 m. bus sukurta 1–2,5 mln. papildomų darbo vietų, jei kartu bus vykdoma veiksminga politika. Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akte¹⁷ apskaičiuota, kad iki 2030 m. poveikio klimatui neutralizavimo pramonės sektoriuose bus sukurta 350 000 gamybos darbo vietų. Be to, siekiant įgyvendinti ES 2030 m. vėjo ir saulės energijos tikslus, iki 2030 m. reikia maždaug 130 000–145 000 papildomų kvalifikuotų darbuotojų ir susijusių 1,1–1,4 mlrd. EUR investicijų į įgūdžius. Tikimasi, kad vykdant pastatų renovaciją iki 2035 m. statybų sektoriuje bus sukurta 7 mln. darbo vietų¹⁸. Be to, tikimasi, kad labai padidės

¹³ Ataskaita „*Shaping and strengthening European AI talent, 2025*“.

¹⁴ 2024 m. skaitmeninio dešimtmečio padėties ataskaitoje apskaičiuota, kad, nesiiimant tolesnių veiksmų, iki 2030 m. bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius turėtų tik 59,8 proc. suaugusiųjų, t. y. gerokai mažiau nei nustatytas 80 proc. tikslas.

¹⁵ Europos Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas. 2025 m. apžvalga „*Labour market and wage developments in Europe*“. Europos Sąjungos leidinių biuras, 2025 m. <https://data.europa.eu/doi/10.2767/1810636>.

¹⁶ Eurostatas, [[lfsa_egan22d](#)] [Dirbantys asmenys pagal išsamią ekonominę veiklą \(NACE 2 red. dviejų ženklių lygmuo\) \(2008–2026\)](#).

¹⁷ 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1735 dėl priemonių sistemos Europos nulinio balanso technologijų gamybos ekosistemai stiprinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724.

¹⁸ ES statybų sektoriaus žalinimas | CEDEFOP.

ginkluotųjų pajėgų ir gynybos pramonės darbuotojų, visų pirma STEM ir profesinio rengimo bei mokymo (PRM) sričių darbuotojų, užimtumas;

- (11) tikėtina, kad artimiausiais metais minėtuose sektoriuose ir regionuose visoje ES dar labiau trūks darbo jėgos ir įgūdžių dėl visuomenės senėjimo ir didėjančios darbo jėgos paklausos ES strategiškai svarbiuose sektoriuose, t. y. i) pažangiųjų skaitmeninių technologijų, ii) perėjimo prie švarios energijos ir pramonės priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo, įskaitant žiedinę ekonomiką, iii) sveikatos ir biotechnologijų, žemės ūkio ir žuvininkystės bei akvakultūros ir bioekonomikos ir iv) gynybos pramonės ir kosmoso. Šie iššūkiai darys didelį spaudimą ekonomikai ir darbo rinkoms, o tai rodo, kad reikia skubiai imtis proaktyvių veiksmų. Todėl labai svarbu šiandien išlaikyti ir stiprinti ES žmogiškąjį kapitalą vykdant tikslią bei lanksčią politiką ir investuojant į švietimą, kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą. Puoselėdama darbo jėgą, pasirengusią prisitaikyti prie technologinės pažangos bei kintančių pramonės poreikių ir pasinaudoti naujomis galimybėmis, ES gali ne tik sumažinti dabartinį ir būsimą darbo jėgos trūkumą, bet ir sustiprinti savo ilgalaikį ekonominį atsparumą ir konkurencingumą pasaulyje. Be to, įperkamo būsto prieinamumas gali palengvinti darbo jėgos ir besimokančių asmenų judumą ir padėti plėtoti žmogiškąjį kapitalą ir didinti konkurencingumą;
- (12) Europos švietimo ir mokymo sistemoms kyla sunkumų suteikiant visiems besimokantiems asmenims (visų pirma tiems, kurių socialinė ir ekonominė padėtis nepalanki, migrantams, asmenims su negalia ir romams) tvirtą įgūdžių pagrindą, kuris jiems suteiktų galimybę aktyviai dalyvauti darbo rinkoje. Pastaraisiais dešimtmečiais matematikos, skaitymo ir gamtos mokslų rezultatai suprastėjo: 2022 m. apie 30 proc. penkiolikmečių rezultatai buvo prasti matematikos srityje, o 25 proc. – skaitymo ir gamtos mokslų srityse¹⁹. 2022 m. tik 16 proc. palankių sąlygų neturinčių moksleivių skaitymo, matematikos ar gamtos mokslų rezultatai buvo geri, palyginti su 21 proc. 2015 m. Tikimybė, kad migrantų kilmės moksleiviai pasitrauks iš švietimo ir mokymo sistemos įgiję žemą kvalifikaciją arba jos visai neįgiję, yra dvigubai didesnė²⁰. Šias problemas dar labiau apsunkina nevienodos galimybės gauti kokybiško ir įtraukaus švietimo ir mokymo paslaugas mažiau išsivysčiusiuose regionuose ir nepalankioje padėtyje esančiose, kaimo ir atokiose vietovėse. Daugiau kaip 40 proc. aštuntokų neturi pagrindinių skaitmeninių įgūdžių²¹. Vaikystėje patirti sunkumai atsiliepia ir suaugusiųjų gyvenime: prastai skaito ir rašo vienas iš penkių suaugusiųjų. Švietimas ir mokymas labai padeda besimokantiems tapti aktyviais piliečiais, dalyvauti demokratiname gyvenime, atpažinti klaidingą informaciją ir saugiai, atsakingai bei tvariai naudotis skaitmeninėmis technologijomis. 73 proc. jaunuolių (15–30 m.) teigė, kad jų išsilavinimas suteikė jiems reikiamų įgūdžių dezinformacijai atpažinti;
- (13) nepaisant didelio neseniai PRM programas baigusią absolventų užimtumo lygio (keturi iš penkių 2024 m.), PRM ir pameistrystė nėra pakankamai patrauklūs, nes daug profesinio rengimo programų susiduria su stereotipais ir apskritai yra menkai vertinamos. 2023 m. STEM programose dalyvavo 3,75 mln. PRM įstaigų mokinių visoje ES, t. y. 36,3 proc. visų vidutinio lygio PRM įstaigų mokinių. Tai dar neatitinka siūlomo ES lygmens tikslo iki 2030 m. pasiekti bent 45 proc., o tai, esant dabartiniam mokymosi aprėpties lygiui, reikštų, kad į STEM sritį turėtų pereiti dar 900 000 PRM įstaigų mokinių. Vidutinio lygio PRM įstaigose besimokančių merginų, pasirinkusių STEM sritis, skaičius yra gerokai mažesnis;

¹⁹ Žr. EBPO tarptautinio moksleivių vertinimo programos (PISA) rezultatus.

²⁰ Žr. EBPO tarptautinio moksleivių vertinimo programos (PISA) rezultatus.

²¹ Žr. Tarptautinio kompiuterinio ir informacinio raštingumo tyrimo (ICILS) rezultatus.

- (14) aukštojo išsilavinimo lygmeniu, nepaisant didelės paklausos daugelyje STEM sričių, 2015–2023 m. maždaug pusėje valstybių narių užfiksuotas STEM sritį pasirinkusių studentų skaičiaus sumažėjimas (šiuo metu STEM sritį pasirinkę 26,9 proc. studentų), o tai neatitinka 2030 m. tikslo užtikrinti, kad STEM sritis rinktųsi bent 32 proc. aukštojo mokslo įstaigų studentų. Palyginti su kitomis išsivysčiusios ekonomikos šalimis, Europos Sąjungoje aukštąjį išsilavinimą STEM srityje įgijusių asmenų dalis tūkstančiui jaunuolių yra antra nuo galo (14,3 proc.). Doktorantūros studijų lygmeniu beveik keturi iš dešimties studentų pasirinko STEM sritis, tačiau tik labai nedidelė dalis jų pasirinko IRT sritį. Šią problemą dar labiau paaštrina tai, kad STEM sritis pasirenka mažai moterų. IRT yra sritis, kurioje moterų dalis mažiausia iš visų švietimo sričių, ir tik kas penktas studentas yra moteris. Aukštojo mokslo, ypač bakalauro studijų, nebaigimas tebekelia susirūpinimą – tik 63 proc. aukštojo mokslo įstaigų studentų STEM srities laipsnį įgyja per trejus metus iki teorinės studijų pabaigos;
- (15) didelę riziką švietimo kokybei kelia kvalifikuotų pedagogų trūkumas daugelyje valstybių narių, regionų, miestų ir atokių bei kaimo vietovių. 2024 m. maždaug kas penktas mokytojas²² dirbo mokyklose, kuriose trūko kvalifikuotų mokytojų, o tai riboja kokybišką mokymą. Be to, artimiausiais metais mokytojų skaičius mažės dėl mokytojų senėjimo. 2023 m. 25 proc. pradinių ir vidurinių klasių mokytojų (t. y. daugiau kaip 1 300 000) buvo 55 metų ir vyresni. Be to, prie mokytojų trūkumo visoje ES prisideda nepakankamas suvokiamas profesijos patrauklumas ir mažas užmokestis (palyginti su kitomis profesijomis, kuriomis galima užsiimti turint diplomą). Prie iššūkių prisideda didelis STEM mokytojų trūkumas. Įtakos mokytojų išlaikymui nepalankioje padėtyje esančiose, kaimo ir atokiose vietovėse taip pat gali turėti nepakankamas tam tikrų teritorijų patrauklumas. Dar vienas susirūpinimą keliantis klausimas – mokytojų pasirengimas dirbti su negalia ir (arba) specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais ir (arba) nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančiais mokiniais. Be to, nepaisant didesnių investicijų į skaitmeninę infrastruktūrą ir švietimą įvairiose valstybėse narėse ir regionuose, nenuoseklus technologijų naudojimas mokyklose, skaitmeninių įgūdžių vertinimo trūkumas ir skirtingas mokytojų pasirengimas trukdo gerinti jaunimo skaitmeninių įgūdžių lygį;
- (16) mokymo programų derinimas su kintančia darbo rinkos paklausa tebėra iššūkis švietimo ir mokymo sistemoms visoje ES. Sektorių įgūdžių akademijos ir panašios iniciatyvos, minimos ir Komunikate dėl švarios pramonės kurso²³, šioje srityje gali atlikti svarbų vaidmenį²⁴. Kai kurios valstybės narės ėmėsi mokymo programų reformų, tačiau tebėra didelių skirtumų tarp mokinių įgytų kompetencijų ir darbdaviams reikiamų kompetencijų. Pavyzdžiui, nors 90 proc. darbo vietų reikia pagrindinių skaitmeninių įgūdžių, tokių įgūdžių turi tik 55,6 proc. suaugusiųjų ES. Tai iššūkis ir tarp ES jaunimo. Kadangi pakankamų pagrindinių skaitmeninių įgūdžių neturi 42,5 proc. aštuntokų, reikia dar daug nuveikti, norint pasiekti ES tikslą, kad tokių aštuntokų būtų mažiau nei 15 proc²⁵. Vystantis DI, vis dažniau tik bazinio skaitmeninio raštingumo neužtenka ir vis dažniau naujose pradinio lygio darbo

²² 22 ES valstybėse narėse, dalyvavusiose 2024 m. TALIS tyrime. EBPO (2025 m.), 2024 m. TALIS tyrimo rezultatai. „*The State of Teaching*“, TALIS, OECD Publishing, Paryžius, <https://doi.org/10.1787/90df6235-en>

²³ 2025 m. vasario 26 d. Komisijos komunikatas „Švarios pramonės kursas. Bendros konkurencingumo ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo veiksnių gairės“, COM(2025) 85 *final*.

²⁴ Pagrindinės reformos, kurių turi imtis valstybės narės, kad išspręstų šios srities uždavinius, nustatytos Skaitmeninio dešimtmečio programos metinėse ataskaitose.

²⁵ 2023 m. Tarptautinis kompiuterinio ir informacinio raštingumo tyrimas (ICILS), kurį atliko Tarptautinė švietimo pasiekimų vertinimo asociacija (IEA).

vietose, nuo kurių pradeda jauni absolventai, reikia aukšto lygio DI įgūdžių ir strateginio mąstymo. Atsižvelgiant į darbo rinkai reikalingų ir turimų įgūdžių neatitiktį, labai svarbu užtikrinti, kad PRM programos atitiktų darbo rinkos poreikius, be kita ko, aktyviai įtraukiant socialinius partnerius; tas pats pasakytina ir apie aukštąjį mokslą. Akademinės programos turėtų būti plėtojamoms taip, kad būtų ugdomi į ateitį orientuoti, daugiadalykiai ir tarpsektoriniai įgūdžiai, kurie yra būtini naujoms žinioms bei technologijoms plėtoti ir naudoti. Kalbant apie jaunimą, mokymosi darbo vietoje integravimas į mokymo programas paprastai didina absolventų įsidarbinimo galimybes: neseniai PRM įstaigas baigusiu asmenų, kurie mokėsi darbo vietoje, užimtumo lygis 2024 m. buvo 84,3 proc., o tų, kurie darbo vietoje nesimokė, – 69,7 proc.²⁶. Be to, tik 73 proc. jaunuolių (15–30 m.) teigė, kad jų išsilavinimas jiems suteikė reikiamų įgūdžių dezinformacijai atpažinti;

- (17) mokymasis visą gyvenimą, kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas yra labai svarbūs, kad darbuotojai prisitaikytų prie sparčių pokyčių darbo rinkoje, įskaitant perėjimą iš nuosmukį patiriančių sektorių į augančius sektorius. Tačiau, 2022 m. duomenimis, metais prieš tai mokymosi veikloje dalyvavo tik 39,5 proc. suaugusiųjų, t. y. per 20 procentinių punktų mažiau nei ES pagrindinis tikslas – 60 proc. iki 2030 m. Žemos kvalifikacijos suaugusiųjų, kuriems mokymas būtų naudingiausias, dalyvavimo lygis yra gerokai mažesnis (11,3 proc.). Mažiau išsivysčiusiuose regionuose ir ekonominio sąstingio vietovėse, įskaitant kaimo ir atokias vietas, taip pat pažeidžiamoms grupėms priklausančių asmenų, kurie susiduria su papildomomis kliūtimis mokytis, dalyvavimo lygis yra mažesnis. Šį atotrūkį labai svarbu panaikinti, kad mokymasis visą gyvenimą taptų prieinamas visiems, todėl valstybės narės, įmonės ir socialiniai partneriai turi imtis spartesnių ir koordinuotų veiksmų. Finansinio raštingumo lygis ES šiuo metu yra labai žemas. 2023 m. „Eurobarometro“ apklausos duomenimis, aukšto lygio finansiniu raštingumu gali pasigirti mažiau nei penktadalis (18 %) ES piliečių;
- (18) prie ateities poreikių pritaikytoms švietimo ir mokymo sistemoms reikia tinkamo finansavimo. Neveikimas kainuoja daug: su mokyklos nebaigimo reiškiniu susijusios metinės socialinės išlaidos visame pasaulyje iki 2030 m. sudarys 6 trln. JAV dolerių²⁷. Tikėtina, kad dėl prastėjančio jaunuolių pagrindinių įgūdžių lygio ilgalaikis daugiaveiksnis našumo augimas EBPO šalyse sumažės maždaug 3 proc. Investicijos į žmogiškąjį kapitalą, įskaitant investicijas į gyventojų sveikatą ir jos skatinimo politiką, prisideda prie didesnio našumo ir tvaraus ekonomikos augimo;
- (19) kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo poreikių masto, atsižvelgiant į transformacinius iššūkius, su kuriais susiduria ES, negalima patenkinti vien viešosiomis išlaidomis. Pagrindinė suaugusiųjų mokymosi forma yra mokymasis darbo vietoje (2022 m. – keturi iš penkių suaugusių besimokančių asmenų). Tokį mokymąsi daugiausia finansuoja darbdaviai (beveik 90 proc. viso suaugusiųjų mokymosi darbo vietoje). Vis dėlto kursų ar kitų formų mokymo savo darbuotojams nerengia viena iš trijų įmonių, o viena iš pagrindinių nurodytų kliūčių yra kaštai (kartu su darbo krūviu ir laiko apribojimais). Skatinant veiksmingas privačias išlaidas įgūdžiams, be kita ko, viešuosius pirkimus susiejant su mokymo įsipareigojimais, įmonės skatinamos prisiimti didesnę atsakomybę už savo darbo jėgos įgūdžių ugdymą. Valstybės pagalbos taisyklėmis leidžiama remti paslaugų teikėjų, įskaitant mažąsias ir vidutines įmones, mokymą, kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, kai tenkinamos

²⁶ Remiantis Europos darbo jėgos tyrimo specialiai atrinktais duomenimis.

²⁷ [Brunello, G., Rocco, L., Eck, M., 2024 m., „The Price of Inaction: the global private, fiscal and social costs of children and youth not learning“, UNESCO.](#)

atitinkamos sąlygos. Komunikate dėl Įgūdžių sąjungos raginama įvertinti atitinkamas nuostatas, siekiant užtikrinti, kad jomis būtų suteikta geresnių paskatų pramonei, įskaitant socialinės ekonomikos subjektus, investuoti į darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą. Viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė gali sutelkti papildomų investicijų į įgūdžius ir skatinti bendradarbiavimą, taip pat suteikti geresnių paskatų pramonei, įskaitant socialinės ekonomikos subjektus, investuoti į darbuotojų kvalifikacijos kėlimą bei perkvalifikavimą ir skatinti bendradarbiavimą;

- (20) nepaisant didelių viešųjų investicijų į pirminį švietimą per pastaruosius kelis dešimtmečius, švietimo kokybė kai kuriose valstybėse narėse ir regionuose nepakito arba pablogėjo. Siekiant kuo labiau padidinti investicijų į švietimą ir įgūdžius veiksmingumą ir efektyvumą, labai svarbu, kad poveikio vertinimai ir įvertinimai idealiu atveju būtų atliekami prieš įgyvendinimą, per jį ir po jo, kai įmanoma, įtraukiant visus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus ir naudojant savalaikius ir patikimus administracinius duomenis²⁸. Socialinių investicijų žinių centro įsteigimas ir tarptautiniu mastu sutartų (UNECE) švietimo ir mokymo palydovinių sąskaitų integravimas į nacionalines sąskaitas²⁹ gali padėti pagerinti politikos vertinimą ir tiksliau kiekybiškai įvertinti investicijų į žmogiškąjį kapitalą grąžą. Komisija taip pat įsteigė Investavimo į kokybišką švietimą ir mokymą mokymosi laboratoriją³⁰, kuri padeda valstybėms narėms atlikti švietimo politikos vertinimus, kad jų viešosios išlaidos švietimui ir mokymui būtų ekonomiškai efektyvesnės ir pagrįstos faktiniais duomenimis;
- (21) prieinama, lengvai suprantama, tikslinė ir naujausia informacija apie įgūdžius yra labai svarbi veiksmingai ir prie ateities poreikių pritaikytai švietimo ir mokymo politikai. Tačiau su įgūdžiais susijusi informacija ES tebėra fragmentiška, o tai trukdo priimti gerai pagrįstus sprendimus. Nepaisant to, kad valstybėse narėse naudojami įgūdžių prognozavimo metodai, tebekyla didelių iššūkių, įskaitant taksonomijų įvairovę, duomenų šaltinių ir metodų sudėtingumą ir duomenų patikimumo bei išsamumo apribojimus, o tai gali apriboti informacijos tinkamumą naudoti. Būsimos konkrečių profesijų paklausos prognozės paprastai labai skiriasi, o tai atspindi skirtingas prielaidas dėl užduočių automatizavimo masto ir platesnių ekonominių ir demografinių aplinkybių. Kad politika būtų geriau pagrįsta, šiuos šaltinius būtina lyginti ir derinti;
- (22) beveik kas trečias ES darbuotojas dirba darbą, kuris neatitinka jo įgūdžių, o tai rodo, kad darbo jėgos potencialas išnaudojamas neoptimaliai. Dėl pernelyg griežto tam tikrų profesijų reglamentavimo ir sudėtingų pripažinimo procedūrų atsiranda kliūčių patekti į darbo rinką ir mažėja judumas joje; tai prisideda prie įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties ir darbo jėgos trūkumo tiek nacionaliniu, tiek ES lygmenimis;
- (23) Europos darbdaviams sunku įdarbinti darbuotojus iš ES nepriklausančių šalių. Darbuotojus iš trečiųjų valstybių dėl kvalifikuotų darbuotojų trūkumo įdarbino mažiau nei viena iš dešimties mažųjų ir vidutinių įmonių, ir daugumai tai padariusių įmonių

²⁸ Žr. 2024 m. birželio 20 d. Tarybos išvadas [dėl darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos vaidmens siekiant atsparios ekonomikos](#) ir ES valstybėms narėms skirtus neprivalomus reformų ir investicijų ekonominio poveikio darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos srityse vertinimo pagrindinius principus. 2024 m. birželio mėn.

²⁹ Palydovinės sąskaitos yra papildomos sistemos, kuriomis papildomos pagrindinės nacionalinės sąskaitos, pateikiant papildomos informacijos apie konkrečias sritis. Švietimo ir mokymo palydovinės sąskaitos leidžia kiekybiškai įvertinti investicijas į žmogiškąjį kapitalą, nes yra apskaičiuojamos formaliojo švietimo, profesinio mokymo ir neformaliojo mokymosi išlaidos;

³⁰ <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/learning-lab>

šis procesas buvo sudėtingas. Trečiųjų valstybių piliečiai dažnai susiduria su fragmentiškais ir lėtomis jų kvalifikacijų pripažinimo procedūromis ir patiria sunkumų, susijusių su per aukšta kvalifikacija, taip pat įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktimi. Trečiųjų valstybių piliečių, turinčių per aukštą kvalifikaciją, dalis gali būti dvigubai didesnė nei ES piliečių,

REKOMENDUOJA valstybėms narėms 2026–2027 m. imtis šių veiksmų:

1. Spręsti įgūdžių trūkumo strateginiuose sektoriuose problemą
 - Imtis vadovauti veiksams, kuriais siekiama spręsti įgūdžių trūkumo problemą, daugiausia dėmesio skiriant profesijoms, kurioms visų pirma reikia gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) įgūdžių, įskaitant IRT ir DI, strateginės svarbos sektoriuose (skaitmeninės ir švrios technologijos, žiedinė ekonomika ir pramonės priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas, sveikata ir biotechnologijos, žemės ūkis ir žuvininkystė bei akvakultūra, bioekonomika, gynybos pramonė ir kosmosas).
 - Stiprinti paspartintą ir ilgalaikį prie ateities poreikių pritaikytą ir darbo rinkai aktualių įgūdžių ugdymą strateginės svarbos srityse, skatinant švietimo ir mokymo paslaugų teikėjų, valstybinių užimtumo tarnybų, socialinių partnerių ir atskirų įmonių, taip pat (vietos) viešųjų įstaigų partnerystę.
 - Mažinti kliūtis norintiems pradėti dirbti pagal profesiją, taip pat užtikrinti spartesnę ES ir trečiųjų valstybių piliečių kvalifikacijų pripažinimą strateginiuose sektoriuose.
2. Stiprinti pagrindinius įgūdžius, kad būtų padėtas tvirtas pagrindas didesniai konkurencingumui
 - Stiprinti skaičiavimo, raštingumo, gamtos mokslų, skaitmeninių, pilietiškumo ir finansinio raštingumo įgūdžių įgijimą nuo ankstyvo amžiaus ir visais švietimo lygmenimis, ypatingą dėmesį skiriant nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančioms grupėms ir asmenims su negalia, kad būtų pasiektas tikslas, kad pakankamą pagrindinių įgūdžių neturinčių penkiolikmečių dalis neviršytų 15 proc.
 - Užtikrinti pakankamas paskatas mokytojo profesijos, ypač STEM dalykų, patrauklumui didinti.
 - Stiprinti mokinių, studentų ir visą gyvenimą besimokančių asmenų skaitmeninius įgūdžius, įskaitant raštingumą dirbtinio intelekto (DI) srityje, taikyti skaitmeninių įgūdžių testavimo priemones pažangai stebėti ir mokyti mokytojus vesti pamokas naudojantis kompiuteriais.
 - Skatinti veiksmingą ir atsakingą DI naudojimą. Spręsti skaitmeninių įrenginių naudojimo poveikio akademiniais rezultatais ir psichikos bei fizinei gerovei klausimą.
3. Tobulinti profesinį rengimą ir mokymą (PRM) siekiant konkurencingumo
 - Didinti PRM ir pameistrystės kokybę ir patrauklumą, be kita ko, kovojant su neigiamu požiūriu, stiprinant nepalankioje padėtyje esančių grupių įtrauktį ir kovojant su lyčių stereotipais, visų pirma STEM programose.
 - Parengti ir įgyvendinti strategijas, kurios padėtų pasiekti 2030 m. tikslų, kad bent 45 proc. pradinio vidutinio lygio PRM įstaigose besimokančių asmenų

rinktūsi STEM sritis, kad bent viena iš penkių mokinių būtų mergina ir kad bent 12 proc. PRM įstaigose besimokančių asmenų dalyvautų mokymosi užsienyje veikloje.

- Siekti, kad būtų užtikrinta pakankama STEM dalykų mokytojų ir profesijos mokytojų pasiūla, ir skatinti mokymąsi darbo vietoje bendradarbiaujant su įmonėmis.

4. Gerinti aukštojo mokslo rezultatus STEM srityje

- Didinti aukštojo mokslo STEM programų (įskaitant aukštesnio lygio profesinio mokymo programas) pajėgumus, aktualumą ir patrauklumą jaunimui IRT ir DI srityse, taip pat srityse, kuriose labai trūksta darbo jėgos, ir strateginėse srityse.
- Skatinti absolventų raštingumą DI srityje ir strateginį mąstymą, taikyti tarpdalykinius metodus ir didinti aukštojo mokslo STEM programų tarptautinimą, visų pirma stiprinant jungtines tarpvalstybines inžinerijos ir STEM sričių studijų programas.

5. Investuoti į švietimą ir įgūdžius

- Skatinti veiksmingas ir efektyvias viešąsias išlaidas švietimui ir įgūdžiams, atitinkančias nustatytus uždavinius ir sutartus tikslus bei siektinus rodiklius, be kita ko, pasinaudojant sanglaudos politikos fondais, įskaitant „Europos socialinį fondą +“.
- Skatinti privačias investicijas į kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą ir naudotis programos „InvestEU“ socialinių investicijų ir įgūdžių politikos linija.
- Reguliariai stebėti ir vertinti investicijas į švietimą ir įgūdžius nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis, taikant patikimas ir pritaikytas poveikio vertinimo ir įvertinimo metodikas. Kai manoma, kad tai naudinga, remtis Tarybos patvirtintais savanoriškais pagrindiniais principais³¹, kad būtų galima formuoti faktiniais duomenimis grindžiamą politiką.
- Didinti administracinių duomenų naudojimą siekiant įvertinti viešųjų ir privačiųjų išlaidų švietimo ir mokymo srityje veiksmingumą ir efektyvumą.

6. Rinkti su įgūdžiais susijusią informaciją siekiant valdyti permainas darbo rinkoje

- Parengti ir taikyti didžiųjų duomenų ir DI naudojimo metodikas, kad būtų teikiama geresnė ir savalaikiškesnė su įgūdžiais susijusi informacija, remiantis esamais kiekybiniais ir kokybiniais su įgūdžiais susijusios informacijos šaltiniais ir juos papildant.
- Toliau integruoti ir didinti reguliarų su įgūdžiais susijusios informacijos naudojimą (per)formuojant nacionalines, regionų ir vietos įgūdžių ir ekonominės plėtros strategijas profesinio orientavimo, perorientavimo ir profesinės veiklos keitimo srityse, taip pat rengiant ir plėtojant prie ateities poreikių pritaikytas mokymo programas.

³¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10779-2024-INIT/lt/pdf>

Priimta Strasbūre

*Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė*